

Az osztrákok „gulyáskapitalizmusnak” nevezik...

Bécs (MTI) – A Profil című osztrák hetilap hétfőn megjelent számában három írás is foglalkozik az 1956-os forradalommal és szabadságharcral, és egy időrendi áttekintés segít eligazodni a történetekben. Gregor Mayer és Michael Siebert újonnan ismertté vált szovjet dokumentumok alapján rekonstruálják a Budapesten és Moszkvában történeteket.

Október 23-án a moszkvai „elnökség” ülésén – a cikk szerint – Hruscsov azt mondta, hogy a szovjet csapatokat be kell küldeni Budapestre, de Mikojan, aki ismerte a magyarokat, ezt nem helyeselte. Ő úgy vélte, hogy Nagy Imrere kell bizni az ügyeket.

A Profil cikkéből az is kiderül, hogy október 29-én Hruscsov Moszkvában az ottani amerikai nagykövetnek „remek fiúként” jellemezte Nagy Imrét, a „Rákosi-Gerő-klikkről” pedig azt mondta, hogy érzéketlen rendőrállamot erősztak a magyarokra. Allitólág Hruscsov egy finn típusú megoldást is elképzelhetőnek tartott.

A cikk szerint a szovjetek azért bíztak Nagy Imreren, mert 1920-ban hadifogolyként a vörösök oldalára állt, s együtt harcolt velük, majd a titkosrendőrségnek kémkedett, s ugyanezt tette 1933-ban is, Vologya álnéven. Nagy Imre 1955 májusában már elküldte Moszkvába elképzeléseit Magyarország semlegességéről, de a szovjetek 1956 október végéig megbíztak benne. A szuezi válság, a kínaiak határozottabb fellépést követelő üzenetei, s szovjet belpolitikai okok változtatták meg Hruscsov felfogását a magyar forradalomról – vélik a cikkiírók. Azért is küldte be a szovjet csapatokat, mert tudta, hogy ellenségei a szovjet pártvezetésen belül még nem bocsátották meg neki a XX. pártkongresszuson Sztálin ellen elmondott beszédét, s csak az alkalomra várnak, hogy lecsaphassanak rá. A Profil szerint Mikojan még november elsején is, tehát azután, hogy Nagy Imre bejelentette Magyarország kilépését a Varsói Szerződésből és az ország semlegességét, megpróbálta megakadá-

lyozni a szovjet bevonulást. Ez nem sikerült neki, s 20 ezer magyar, valamint 3 ezer szovjet katonavesztette életét.

Gregor Mayer és Michael Siebert interjút készített Eörsi István íróval, akit a forradalom után nyolc év börtönre ítélték, de 1960-ban szabadult. Megítélése szerint nem elsősorban azért ültették le, mert személyesen Nagy Imre írt egy levelet a Magyar Rádió elnökségének az érdekében, hanem azért, mert a szovjet bevonulás után is verseket írt és röpcédulákat osztogatott. Szerinte úgy kezdődött a fegyveres felkelés, hogy a Rádió előtt tüntetők be akartak menni az épületbe felolvasni a követeléseiket, de az ÁVH-sok elkezdtek lövöldözni, hogy szétszlassák a tömeget. Eörsi azután a saját szemével látta, ahogyan az ÁVH-sok segítségére hívott katonák közül az egyik a mellette álló tüntető kezébe nyomta fegyverét, s azt mondta neki: Lőj vissza! Egy tiszt ráüvöltött erre a katonára, de az a kézfejjével a tiszt arcába vágott, mire a tiszt azonnal el-

ment onnan. Nagy Imréről Eörsinek az a véleménye, hogy életében sokát alkalmazkodott, de attól a pillanattól kezdve, amikor Kádár János átszökött a szovjetekhez és ezzel elárulta őt – Eörsi legnagyobb meglepetésére –, Nagy Imre ragaszkodni kezdett a többpártrendszerhez és a semlegességhez. Az író szerint ennek az volt az oka, hogy Nagy Imre úgy érezte: ha életben marad, akkor ismét vissza kell vonnia elveit, el kell ismernie Kádárt, alá kell vetnie magát neki, s akkor már nem tudna hinni semmiben. Így aztán teljesen tudatosan a halált választotta.

Eörsi szerint a világtörténelemben minden forradalom elbukik, de abból a szempontból mégis sikeresek, hogy utánuk nem lehet már ugyanúgy élni, mint azelőtt. Az író úgy véli: a magyarok 30 éven keresztül elfojtották magukban, hogy mit is akartak 1956-ban, s csak amikor felment egy kiló hús ára 300 forintra, akkor tették fel a kérdést: ez ugyanaz a Kádár, aki megölte Nagy Imrét?